

Hämeenkyrö Vt. 3:n parannusalueen välillä Turkimus - Kostula muinaisjäännösinventointi 2012

Timo Jussila

Kustantaja: Ramboll Finland Oy

Sisältö:

Perustiedot	2
Inventointi	3
Kartat	8
Vanhat kartat	9

Perustiedot

Alue: Valtatie 3:n tielinja-alueet Hämeenkyrön liittymän pohjoispuolelta, Turkimuksen ja Kostulan välillä, Kyröskosken länsipuolella ja Järvenkylän itäpuolella.

Tarkoitus: Vanhojen karttojen analyysillä paikantaa vanha Kyröntien linjaus ja arvioida sen status. Selvittää maastossa onko tienparannusalueella muinaisjäänöksiä.

Kustantaja: Ramboll Finland Oy

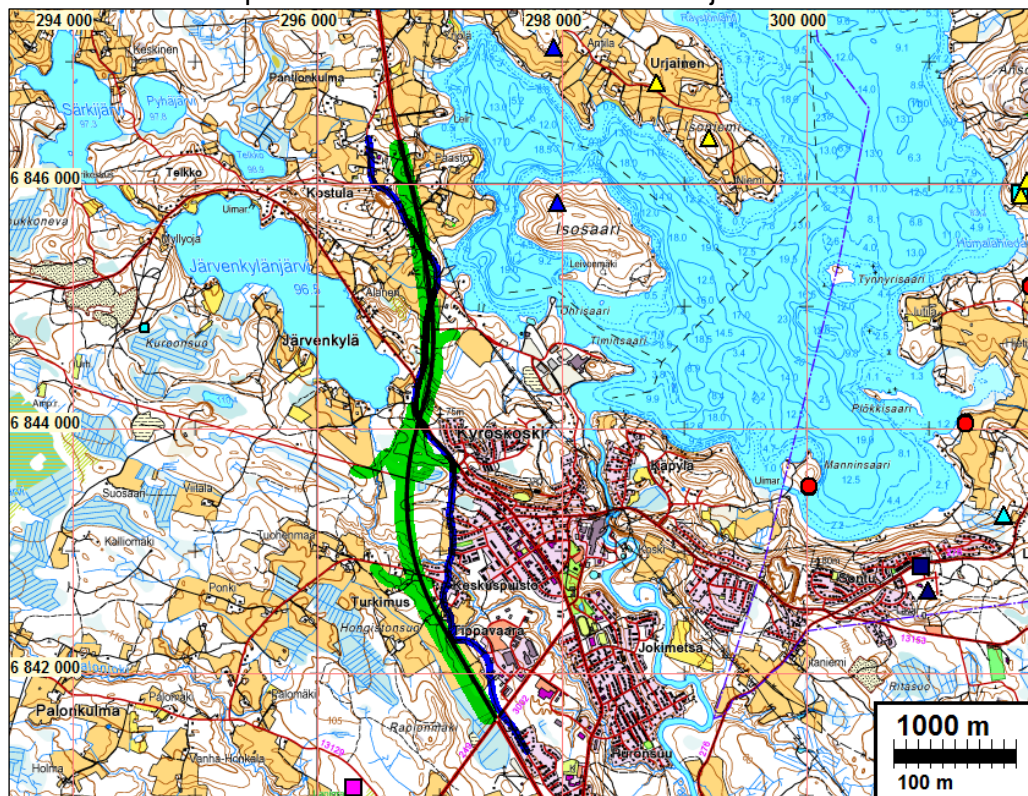
Työaika: Maastotyö 23.4.2012, Jussila ja Sepänmaa.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Jussila.

Aiemmat tutk: Jussila 2006, vt 3 linjauksen inventointi Hämeenkyrössä. Jussila 2011, Vt. 3 Hämeenkyrön liittymän tienoon muinaisjäänösinventointi.

Tulokset: Isojaon toimituskartoilta 1796-1835 selvitettiin vanhan tielinjan kulku sekä tarkasteltiin mahdollisia muita potentiaalisia muinaisjäänöksiä. Vanha tielinja on edelleen käytössä lähes koko tarkastetulla alueella. Alueen pohjoispäässä, Kostulan eteläpuolella vanha tielinja on 110 m matkalta hävinnyt, nyt pellossa. Tämän peltoon hävinneen osuuden eteläpuolella vanha tielinja kulkee nykyisen vt3:n poikki. Vt3:n parannussuunnitelmassa valtatie kulkee entisellä paikallaan mutta levennettyä. Tielinjan ja liittymien alueella ei ole vanhojen karttojen ja maastotarkastuksen perusteella ole muita muinaisjäänöksiä.

Vt 3:n parannusalue vihreällä. Vanha tielinjaus sinisellä.

Inventointi

Valtatie 3:n parannusalueita inventoitiin tämän arkistoselvityksen tutkimusalueen eteläpuolella, Hämeenkyrön liittymän tienoilla v. 2011 (Jussila, Mikrolitti Oy). Nyt tarkasteltiin vt. 3:n parannusalueita em. liittymän pohjoispuolelta Kostulaan, n. 4 km matkalta. Samassa yhteydessä inventoitiin Hämeenkyrön kunnan toimeksiannosta ns. Nuutin kaava-alue Turkimustien ja vt3:n välillä. Tämän ja em. inventoinnin alueet ovat osin samat.

Vanhojen karttojen (v. 1796 - 1835 isojaon toimituskartat, v. 1840 pitäjänkartta, v. 1910 Senaatinkartta, v. 1933 taloudellinen kartta) perusteella rekonstruoin 1700-1800 luvun vanhan Kyröntien tielinjan nykyiseen koordinaatistoon. Vanha tielinjan rekonstruoitu linjaus varmistettiin nykyisen kartan ja ilmakuvioiden avulla.

Etelästä alkaen, Turkimuksesta Turkimusojan ylitse vanha 1700-1800-luvun tielinja on kulkenut nykyisen Turkimustien kohdalla ja kaartanut luoteeseen nykyisen Valtakadun kohdalla ja sen linjausta noudattaen. Nykyisen vt3:n vanhaa tielinja on ylittänyt hieman nykyisen liittymän pohjoispuolelta ja edelleen valtatie länsipuolella kaartanut pohjoiseen nykyisen Vesajärventien linjausta noudattaen, josta vanha tielinja on erkaantunut pohjoiseen nykyisenä Nuuttimutkantienä (pihakatutasoinen tie nyt) joka pohjoisempaan, asutuksen loppuessa vaihettuu hyväksuntoiseksi tilustieksi. Kohdalla missä tilustie kaartaa aivan nykyisen vt3:n kupeeseen on vanha tielinja kulkenut suoraan vt3:n yli koilliseen Vt3:n itäpuolelle jossa tielinja on täysin hävinnyt 110 m matkalta Kauhtuantien ja vt3:n välillä. Tuolla osuudella on nyt peltoa. Pohjoisempaan vanha tielinja noudattaa nykyistä Kauhtuantietä. Kauhtuantien yhdyttyä pohjoisempaan vt:3een on vanhantielinja kulkenut valtatie länsipuolelle jossa se on noudattanut taas Nuuttimutkantietä ja siitä pohjoiseen Kostulantietä.

Tielinja on kuvattu 1840-luvun pitäjänkartalla samoin kuin isojakokartoilla, eikä merkittäviä muutoksia siinä ole havaittavissa – tosin kyseiset pitäjänkartat perustuvat juuri aiempiin isojakokartoihin. Tielinja on sama edelleen v. 1910 senaatinkartalla, mutta päätie on kulkenut Kyröskosken kautta, Turkimustien osuuden jäätyä siihen mennessä paikallistieksi.

Vanha tielinja on siis edelleen suurimmaksi osaksi edelleen käytössä paikallistienä. Vanhat, ennen 1700-1800 lukujen vaihdetta edeltävät ”kärryajan” huomattavat tiet, kuten edellä kuvattu vanha Kyröntie, voivat saada muinaisjäännöksen statuksen. Huomattavaksi voidaan katsoa ajallisessa ja maantieteellisessä kontekstissa merkittävät tiet, vanhat päätiet. Sellaisen tien yleisestä käytöstä poistuneet osuudet ovat selkeästi kiinteitä muinaisjäännöksiä – itse vanha tiepohja tai sen jäänteet ja siihen liittyvät rakenteet ovat muinaismuistolailta suojeltuja. Jos vanha tie on edelleen yleisessä käytössä alkuperäisellä (esim. 1700-luvun lopun kartoilta verifioitavalla) linjauksella voidaan itse tielinjaa pitää muinaisjäännöksenä jolloin tiepohjaan ja sen linjaukseen ei saa tehdä sen kulttuurihistoriallista arvoa vaarantavia muutoksia ja samoin sen lähiympäristöä on käsiteltävä sen tasoisesti (Niukkanen 2009, s 103; Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Tunnistaminen ja Suojelu. Museovirasto).

Vt3:n levennyksen ja uusien liittymien kohdalla ei isojakokartoilta projisoidu merkittäväksi katsottavia rajamerkkejä tai asutusta.

Edellä kuvattu vanha tielinja käytiin maastossa läpi huhtikuun lopulla 2012. Havainnointiolosuhteet olivat hyvät, joskin metsissä maan pinta oli peitteinen. Sitä pyrittiin kompensoimaan satunnaisella koekuopituksella. Lunta oli pälvinä vain varjopaikoissa ja rippeinä teiden varsien ausraskasoissa – havainnointia se ei haitannut lainkaan. Routaa ei ollut. Valaistus oli hyvä koko maastotyön ajan, vähimmilläänkin yli 10 000 luxia ja suurimman osan ajasta yli 50 000 luxia, mikä inventoijien silmien näkökykyyn nähden oli hyvin runsaasti (alustavan mittauksen mukaan

he kykenevät tekemään inventoinnin kannalta riittävän tarkkoja pintahavaintoja 20 m säteellä vielä 300 luxin valaistuksessa ilman apuvälineitä ja erikoislaseja).

Vanhan tielinjan hävinnyt osuus Kostulan eteläpuolella tarkastettiin. Se on nyt peltona joka maaperältään hienoaineksista moreenia. Rinne viettää pohjoiseen rantaa kohden. Kynnöksellä olleessa pellossa ei havaittu enää mitään jälkiä vanhasta tiestä. Pari koekuoppaa ei antanut mitään vanhaan tiehen viittaavaa havaintoa. Tie on täysin purettu ja hävitetty vt3:n ja Kauhtuantien väliltä.

Nuottimutkantie on kunnostettua kevyenliikenteenväylää/tilustietä sekä pihakatua joiden varsilla ei merkkejä aikaisemmasta tielinjasta. Vanha tie on tällä välillä täysin edelleen käytössä ja nykyisten teiden kohdalla etelään vt3:n ja Vesajärventien liittymään.

Vt3:n, Valtakadun ja Vesajärventien liittymän alueella ja liepeillä ei ole mitään jälkiä vanhasta tielinjasta. Vanha tie on kokonaisuudessaan nykyisten teiden alla ja osin hävinnyt liittymäalueen laajojen tieleikkausten (mm. vt:3:n länsipuolella on laaja maaleikkaus josta maa-ainesta viety pois laajalta alueelta) teossa. Liittymästä kaakkoon vanha tielinja on kokonaisuudessaan nykyisen Valtakadun ja edelleen Turkimustien alla. Teiden varsilla ei havaittu mitään merkkejä vanhasta tielinjasta. Valtakadun ja Turkimustien liittymän eteläpuolella on tasoitettua latu- ja polkupohjaa (Pirkanpolku) jota ei voi sekoittaa vanhaan tielinjaan – kyseessä on moderni rakenne.

Turkimustien eteläpäässä, tutkitun alueen rajalla tie ylittää Turkimusojan. Isojakokartan mukaan vanha tie olisi voinut ylittää ojan nykyisen sillan itäpuolelta. Maastossa ei kuitenkaan havaittu mitään merkkejä siitä, että tie olisi kulkenut kohdalla idempänä ja että idempänä olisi ollut ojanylitys. Vanha tie on Turkimusojan kohdalla kulkenut nykyisellä linjauksella. Nykyinen silta on teräsputki ja sillan kansi betonia. Teräsputken ympärillä, betonikannen alla on kiveystä joka saattaa olla peräisin vanhemmasta siltarakenteesta.

Vanhaan tiehen liittyviä kiinteitä muinaisjäännöksiä ei alueella ole. Vanhan tien linjausta eli nykyisten ja edelleen käytössä olevien teiden linjausta (Turkimustie-Valtakatu-Vesajärventie-Nuottimutkantie-Kauhtuantie) voidaan Museoviraston ohjeita tulkiten pitää suojelukohteena.

Vt3:n uuden Kyröskosken liittymän alue tarkastettiin kokonaisuudessaan maastossa liittymän eteläpuolisella alueella vt. 3:n molemmin puolin, samoin pohjoisen suuntaan rakennettava uusi tielinja vt3:n itäpuolella, sekä Turkimuksessa tien länsipuolisia alueita missä uusia tiejärjestelyitä. Alueet ovat kivikkoista metsämaata. Alueella ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Porvoo 1.5.2012

Timo Jussila

Vanhan tien paikka pellossa, N 6843431 E 300763 suunta 219
Alla samasta paikasta pohjoiseen Kauhtuantielle, suunta 11

Nuuttimutkantietä, N 6844837 E 296882 suunta 10

Valtakadun ja vt3:n liittymä, N 6842908 E 296458 suunta 337

Vt3:n Valtakadun ja Vesajärventien liittymä, N 6845224 E 296109 suunta 121

Uuden liittymän aluetta vt3:n länsipuolella N 6843825 E 296689 suunta 167

Turkimustietä, N 6843367 E 297089 suunta 172

Turkimusojan silta, N 6842842 E 297058, suunta 345

Turkimusojan silta, N 6842873 E 297060 suunta 116

Kartat

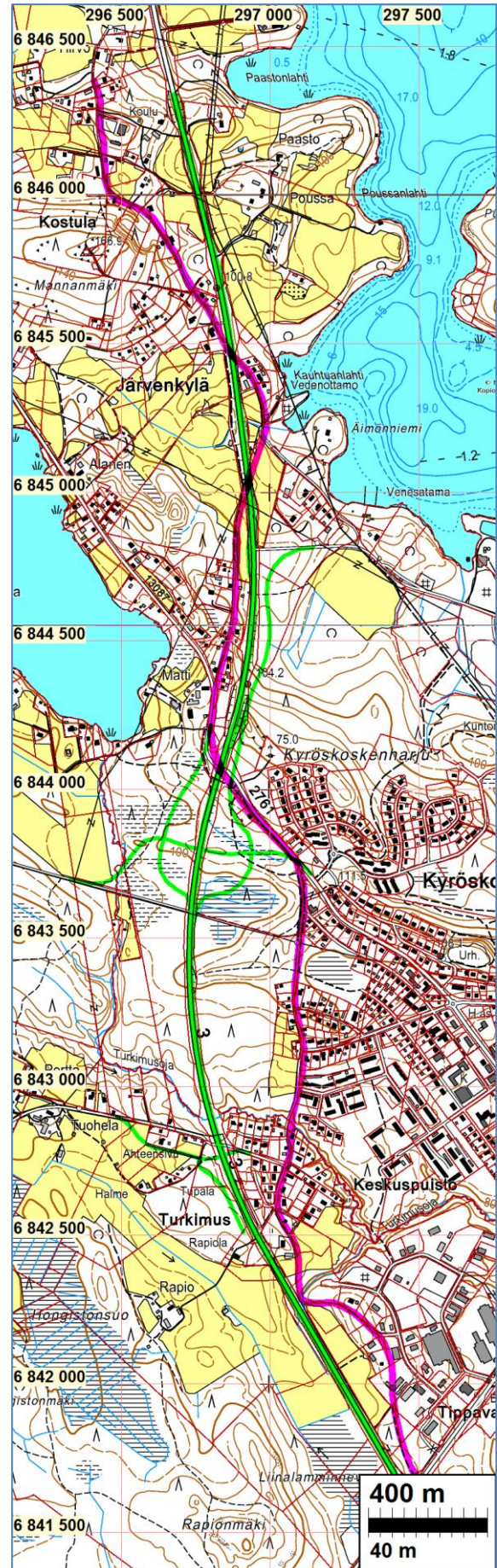
Tielinjaprojisoinnit

Kartalle on projisoitu vanha tielinja sinipunaisella neljästä eri isojakokartasta. Näiden karttojen ääripäissä tielinja ei vaikuta olevan aivan tarkka (kulmavirhe?) mutta erot tielinjojen kulussa karttojen välillä ovat kuitenkin vähäiset. Tielinjojen projisointi ei aina osu täsmälleen nykyisen tien kohdalle (ero alle 15 m luokkaa) mutta on syytä olettaa että kyseessä on projisoinnissa syntyneestä epätarkkuudesta tai alkuperäisen kartan hienoisesta epätarkkuudesta ja karttapohjan venymisestä tms. johtuva ero.

Vt 3:n parannusalue ja uudet liittymät vihreällä.

Ilmakuva Järvenkylän itäpuolelta. Eteläosassa vanha tielinja (sinisellä) on kulkenut Nuuttimutkantien kohdalla ja pohjoisempaan vt3:n itäpuolella hävitetty ennen yhtymistä nykyiseen Kauhtuantiehen.

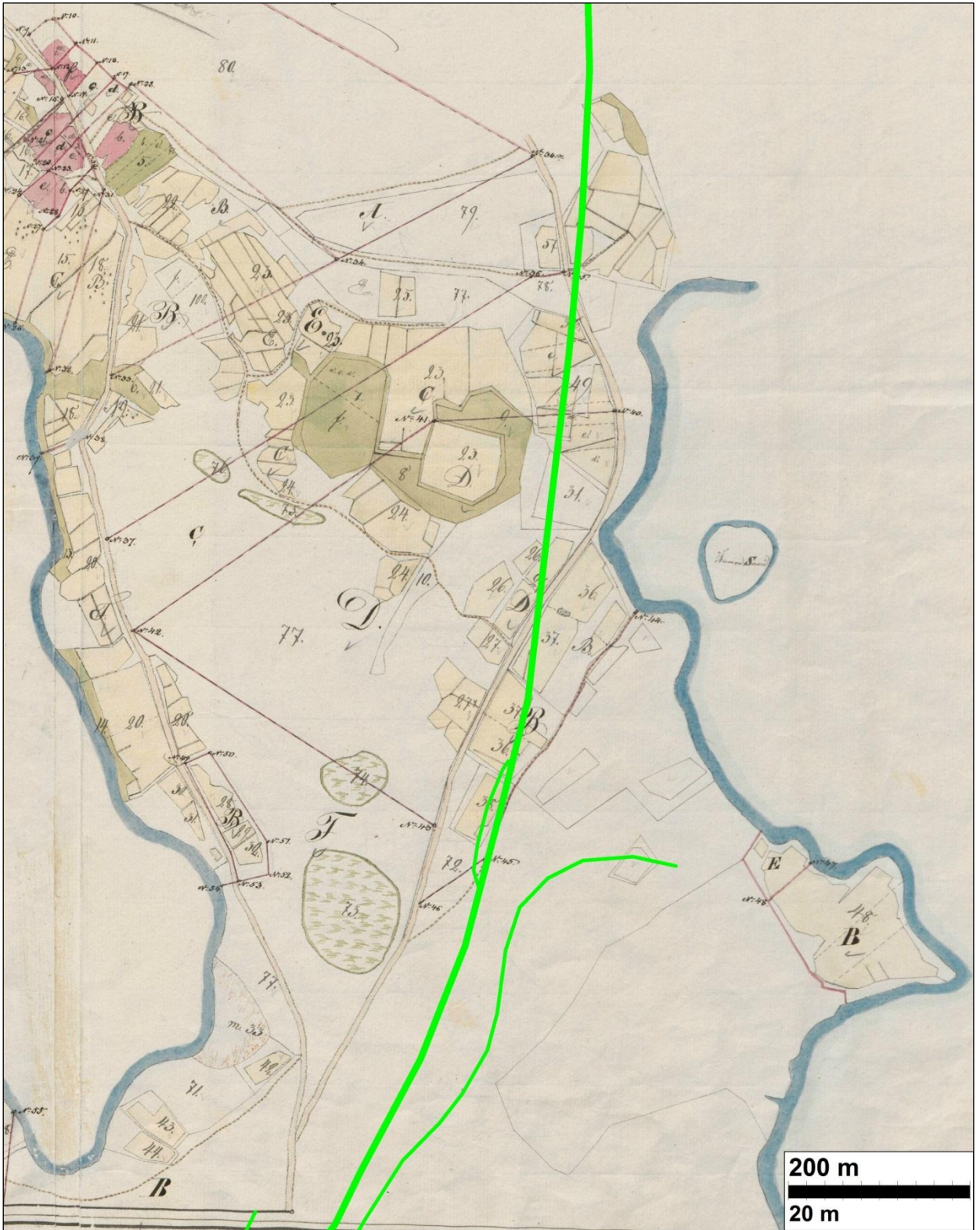
Vanhat kartat

Isojakokartat, senaatinkartta ja pitäjänkartta: Kansallisarkiston digitaaliarkisto, www.narc.fi

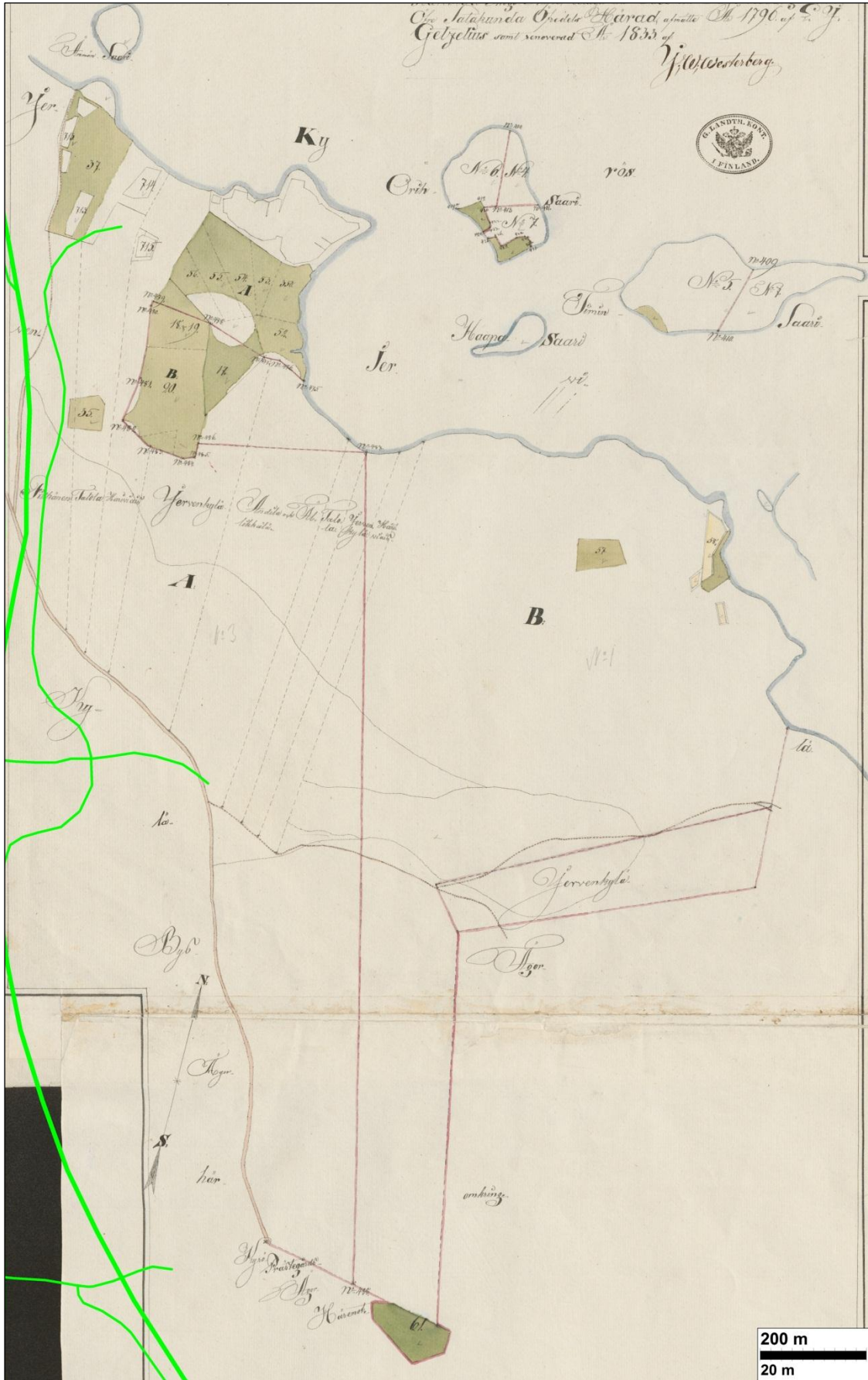
Alueen pohjoispää, Kostula-1819 (A17-11-1). Pääle piirretty vt 3.

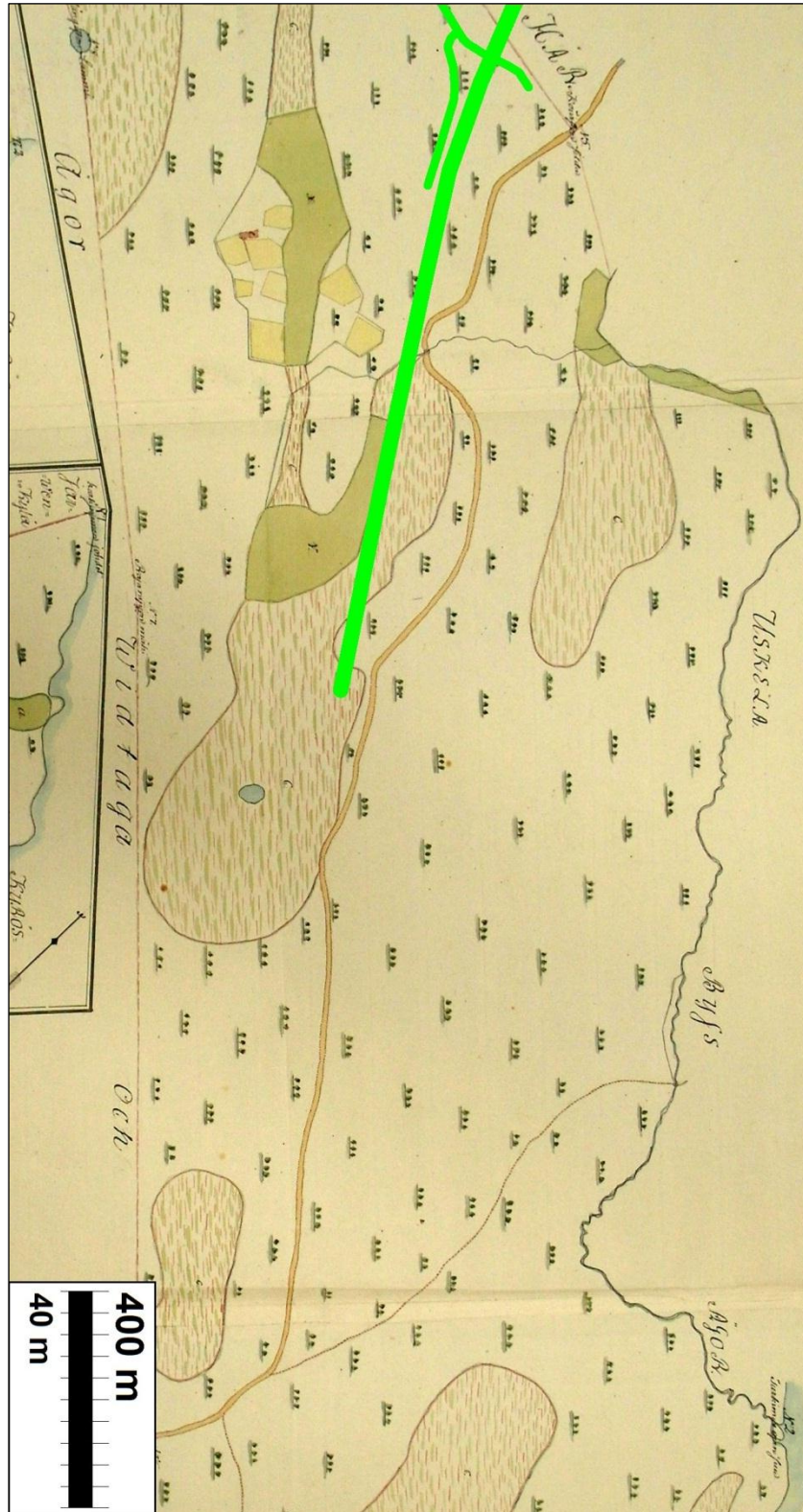

Järvenkylä 1835 (A17-8-3). Päälle piirretty uusi vt3.

Kostulan eteläosa, Järvenkylän itäpuolella, 1796 (A17-11-4)

Alueen eteläpää, Turkimus.

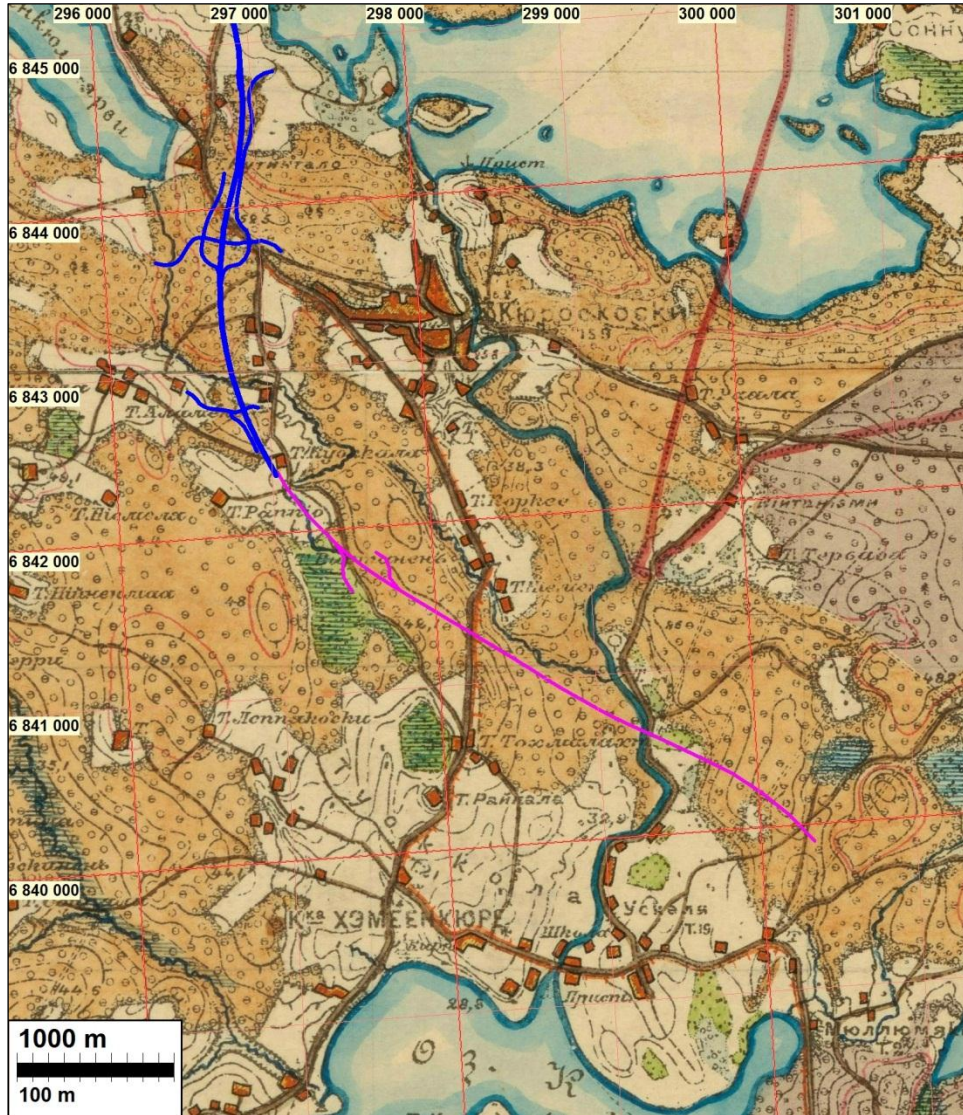
Kartta 1797, A17 21/1, Pappilan Koskenmaa. Pääle piirretty uusi vt. 3:n linjaus.

Ote Hämeenkyrön pitäjänkartasta 1840 luvulta. Huonokuntoisessa kartassa vanhan Vaasantien linjaus näkyy heikosti kartan keskellä, osin punaisen kylärajan alla.

Ote Senaatinkartasta v. 1910. Päälle on piirretty nyky. koordinaatisto sekä sinipunaisella ja sinisellä vt. 3:n uusi linjaus (osittain). Kyröntien päälinjaus on siirtynyt idemmäksi kulkemaan Kyröskosken kautta. Alla ote taloudellisesta kartasta v. 1933, johon myös päälle piirretty vt3.

